

Gráösp er blendingur blæspar og silfuraspar. Aðeins örfáar fullorðnar gráaspir er að finna hér á landi en hún er algengt garð- og borgartré víða í Evrópu, vestur-Asíu og suður-Rússlandi. Mynd: EG

Tré ársins 2012 – Gráösp við Brekkugötu 8 á Akureyri

Tré ársins 2012 er gráösp sem stendur við Brekkugötu 8 á Akureyri. Húsið að Brekkugötu 8 var byggt árið 1925. Árið 1929 keypti Axel Kristjánsson kaupmaður húsið og bjó þar með fjölskyldu sinni. Axel var giftur Hólmfríði Jónsdóttur og eignuðust þau þrjú börn, Björgu, Sólveigu og Pál, sem öll eru á lífi. Frænka þeirra, María Pétursdóttir, ólst einnig upp í fjölskyldunni en hún er látin. Axel Kristjánsson var að mörgu leyti merkilegur maður sem vann sér það meðal annars til frægðar að fara á Ólympíuleikana í Stokkhólmi árið 1912 þar sem hann sýndi íslenska glímu. Axel lést þegar flugvélin Smyrill hrapaði skammt frá Reykjavíkflugvelli í apríl 1942.

Húsið að Brekkugötu 8 var illa byggt og þurfti Axel því að ráðast í viðamiklar endurbætur og viðgerðir árið 1934. Meðal annars voru veggirnir steyptir upp og þakið hækkað. Framkvæmdirnar reyndust kostnaðarsamar og þegar upp var staðið kostuðu þær Axel álíka mikið og hann hafði borgað fyrir húsið upphaflega. Sólveig dóttir hans telur líklegt að tréð hafi verið gróðursett að þeim loknum, hugsanlega árið 1934 eða 1935.

Óvíst er hvaðan Axel fékk gráöspina góðu. Ein tilgátan er sú að öspin hafi komið úr Garðyrkjustöðinni Flóru sem Soffía Sófoníasdóttir rak aðeins neðar í brekkunni, á Brekkugötu 7. Síðar tóku bræðurnir

Höfundar Einar Örn Jónsson og Einar Gunnarsson

Fulltrúar verðlaunahafa og veitenda: Sigrún Stefánsdóttir, formaður Skógræktarfélags Eyfirðinga, María Behrend, Sara Elísabet og Guðný Birta Pálsdætur, Guðný Pálsdóttir og Magnús Gunnarsson, formaður Skógræktarfélags Íslands. Mynd: EG

Jón og Kristján Rögnvaldssynir við rekstri stöðvarinnar en þeir voru báðir framarlega í flokki ræktunarfólks á Akureyri. Jón varð síðar framkvæmdastjóri Lystigarðsins á Akureyri og stórtækur plöntusafnari. Einnig má leiða líkur að því að öspin hafi komið frá nágretta Axels, Böðvari Bjarkan lögfræðingi, sem bjó í húsi númer 6 við Brekkugötu. Garður Böðvars var landsfrægur og kom fólk langt að til að berja hann augum. Þetta var sannkallaður skrúðgarður með gullfiska í tjörn og fjölbreytta flóru. Vitað er um eina sendingu af gráösp sem barst til landsins frá Danmörku árið 1922.

Gráösp

Gráösp (*Populus x canescens*) er blendingur milli blæspar (*P. tremula*) og silfuraspar (*P. alba*). Gráösp er vinsælt garð- og borgartré víða í Evrópu, vestur-Asíu og suður-Rússlandi, en einungis örfáar fullorðnar gráaspir er að finna hér á landi. Árið 2006 var gráösp við Austurgötu 12 í Hafnarfirði valin Tré ársins. Gráöspin að Brekkugötu 8 ber sterkari einkenni silfuraspar hvað blaðform og lit laufblaða varðar. Hún hefur myndað tígulegan stofn og formfagra krónu. Börkur á stofni trésins er afar hrjúfur og myndar þverhandarþykkan hrukkur sem gefa trénu ævintýrlegan blæ.

Tré ársins 2012

Gráöspin var formlega útnefnd Tré ársins við hátiðlega athöfn sunnudaginn 2. september. Hófst athöfnin með því að Sigrún Stefánsdóttir, formaður

Skógræktarfélags Eyfirðinga, bauð gesti velkomna. Því næst flutti Magnús Gunnarsson, formaður Skógræktarfélags Íslands, ávarp og veitti fulltrúum eigenda viðurkenningarskjal. Svo skemmtilega vildi til

Við athöfnina voru einnig viðstödd systkinin Páll Axelsson og Sólveig Axelsdóttir, afkomendur Axels Kristjánssonar. Magnús Gunnarsson, formaður Skógræktarfélags Íslands, fyrir miðju. Mynd: EG

Gráöspin setur sterkan svip á götumyndina. Mynd: EG

að Páll og Sólveig, börn Axels Kristjánssonar, voru viðstödd athöfnina og fengu þau blóm í tilefni dagsins. Því næst flutti Eiríkur Björn Björgvinsson, bæjarstjóri Akureyrar, ávarp og Hrefna Hjálmarsdóttir, sem starfaði lengi í húsinu, sagði frá. Að lokum var tréð mælt með aðstoð gesta og reyndist hæð þess 13,55 metrar. Ummál trésins 10 cm frá jörðu var 2,68 m og 2,3 m í 1,3 m hæð frá jörðu (brjósthæð). Kvintettinn Gráösp söng nokkur lög um land og skóga í upphafi og lok dagskrár.

Heimildir

Ásta Camilla Gylfadóttir & Björgvin Steindórrson. 2012.

Konur gerðu garðinn. Saga Lystigarðs Akureyrar 1912 – 2012. Völuspá útgáfa, Akureyri.

Kjartan Þorbjörnsson & Sólveig Axelsdóttir. Munnleg heimild. September 2012.

Lára Ágústa Ólafsdóttir (skjalavörður, Akureyri). Tölvu-póstur til Einars Gunnarssonar. 28.08.2012.

Merk tré á Akureyri. Bæklingur gefinn út af Skógræktarfélagi Eyfirdinga í tilefni af 75 ára afmæli félagsins 2005.

More, D. & White, J. 2003. Cassell's Trees of Britain & Northern Europe. Domino Books, St. Helier.

REKSTRARVÖRUR FYRIR SKÓGRÆKTINA

- Mold
- Pottar
- Geispur
- Sáðbakkar
- Fjölhólfabakkar

**YFIR 20 ÁRA REYNSLA Í RÁÐGJÖF
OG SÖLU Á SKÓGRÆKTARVÖRUM**

Bæjarflöt 4 | 112 Reykjavík | S: 567 7860 | Fax: 567 7863